

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ

МАТЕРІАЛИ

II ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРАВНИЧОГО ФОРУМУ

15 травня 2019 року

м. Чернівці

Чернівці

Мехнодрук

2019

УДК [342.7:35] (477)
ББК 67.9 (4Укр)300, 32 я43
П 68

Рекомендовано до друку Кафедрою публічного права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Протокол № 8 від 17 травня 2019 р.

Укладачі:

- Ковбас І. В. Голова ГО «Правничий Щит», к.ю.н., доц. кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича
- Худик А. М. Голова ГО «Муніципально-правові ініціативи», ас. Кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича
- Крайній П. І. Заступник голови ГО «Муніципально-правові ініціативи», ас. кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

Права людини та публічне врядування. Збірник матеріалів
П 68 II всеукраїнського правничого форуму, 15 травня 2019 р., м. Чернівці /
Уклад. І.В. Ковбас, А.М. Худик, П.І. Крайній. – Чернівці: Технодрук,
2019. – 216 с.
ISBN 978-617-7611-44-7

Збірник містить матеріали доповідей учасників II всеукраїнського правничого форуму «Права людини та публічне врядування».

Всеукраїнський форум присвячено проблемам правового регулювання публічного врядування та його відповідність європейським правовим стандартам.

УДК [342.7:35] (477)
ББК 67.9 (4Укр) 300, 32 я43

*Автори несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат,
статистичних даних, власних імен та інших відомостей.*

ISBN 978-617-7611-44-7

© ЧНУ ім. Юрія Федьковича, 2019
© Ковбас І.В., Худик А.М., Крайній П.І., 2019
© ЮФ КП, 2019
© Технодрук, 2019

Коломосць Т.О. Вільна дія, «інерція та розподіл правової енергії» антикорупційних обмежень відносно суб'єктів публічної адміністрації в аспекті забезпечення законних очікувань особи	6
Колпаков В.К. Місцеве самоврядування у дослідженнях Юрія Панейка (адміністративно-правова спадщина)	14
Луцький Р.П. Теоретико-правові засади соціальних прав громадян як основоположних можливостей гарантованих конституцією України	18
Вакарюк Л.В. Поняття та особливості інформаційних прав людини	23
Вдовічен В.А., Вдовічена Л.І. Впровадження принципів належного урядування як необхідна передумова захисту прав людини	26
Гаврилюк Р.О. Правова природа конфлікту як передумови медіації	29
Овчаренко О.М. Проблеми забезпечення єдності судової практики	34
Подорожна Т.С., Білоскурська О.В. Право на конституційну скаргу в контексті діяльності Конституційного Суду України	36
Прокопенко В.В. Інститут представництва в митному праві	39
Стрельцова О.В. Конституційне забезпечення прав людини в аспекті європейської інтеграції України	42
Бабін І.І. Становлення інституту податкового консультанта як реалізація контрольної функції податків	44
Щербанюк О.В. Судовий захист в умовах реформування сектору юстиції в Україні	48
Голобородько В.О. Сучасна предметна компетенція нотаріату України в системі захисту прав людини	50
Горленко В.В. Громадянське суспільство і конституція: проблеми конституційного регулювання	52
Гусар О.А. Механізми та заходи запобігання і протидії корупції в Україні	55
Гусар Л.В. Право на необхідну оборону	58
Коваль М.В., Ковбас І.В. Людський фактор в тріаді соціуму: суспільство, держава та право	61
Козмуляк К.А. Право громадськості на участь у стратегічній екологічній оцінці проблеми реалізації	67
Нестеренко Л.Б. Правовий статус нотаріуса як суб'єкта державної реєстрації прав	69
Міщенко І.В. До питання про доцільність класифікації митних режимів ...	73
Остафійчук Л.А. Судовий захист права особистої автономії людини	76
Самбор М.А. Збиратися мирно: право, свобода – полемічні нотатки	80
Петровська І.І. Окремі питання процедури оскарження контрольних заходів митних органів	83
Татулич І.Ю. Врегулювання спору за участю судді	87
Турман Н.О. Медіація в кримінальному процесі України	92
Бартусяк П.І. Медіація у публічно-правових конфліктах: деякі теоретичні зауваження	96
Бзова Л. Поняття та способи подолання правових колізій судом	99
Войцеховський Н.В. Розвиток місцевої демократії в рамках децентралізації влади	101
Воробець Х.М. Кіберзлочинність як загроза реалізації людських прав	104

інформацію про результати господарської діяльності підприємств, установ або організацій (ч. 1 ст. 28 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності») тощо.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року в ред. від 30.09.2016. – Електрон. ресурс // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Марущак А. І. Визначення поняття «інформаційні права людини» / А.І. Марущак // Інформація і право: наук. журн. 2011. № 2. С. 21–26.
3. Рабинович П.М. Основоположные права человека: социально-антропная сущность, классификация / П.М. Рабинович / Право Украины. 2011. № 5/6. С. 4-10.
4. Проценко Т.О., Селезньова О.М. Особливості розмежування понять «інформаційні права» та «право на інформацію» /Т.О. Проценко, О.М. Селезньова// Інформація і право. Вип. 6-1. 2014. С. 39-42.
5. Закон України “Про інформацію” від 2 жовтня 1992 р. із змін. // Відомості Верховної Ради. – 2011. – № 32. – Ст.313.

Вдовічен В.А.

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри публічного права
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Вдовічена Л.І.

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри публічного права
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Впровадження принципів належного урядування як необхідна передумова захисту прав людини

Сьогодні в Україні суб'єкти публічної адміністрації мають широкий простір для адміністративного розсуду. Це зумовлено відсутністю адміністративно-процедурного законодавства та наявністю підзаконного регулювання в реалізації дискреційних повноважень. Так, досить часто відповідні адміністративні процедури визначаються внутрішніми інструкціями, які владні структури готують самостійно і за потреби можуть змінювати. Це в свою чергу призводить до того, що громадяни мають обмежені можливості для захисту своїх прав. Водночас, все це можна змінити шляхом прийняття закону про адміністративну процедуру, який допоможе створити прозору систему і забезпечити відповідальність влади перед особою [1]. Проте важливого значення як для функціонування публічної адміністрації так і для захисту прав людини, набувають принципи належного урядування, які, відповідно, також мають дістати закріплення у нормах вітчизняного законодавства. Особливість цих принципів полягає у тому, що вони стосуються насамперед правозастосовної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, тобто тієї, що здійснюється у межах адміністративних процедур, спрямовується на прийняття адміністративних актів та їх застосування. А отже неодмінно торкаються прав та інтересів приватних осіб.

З огляду на це принципи належного врядування мають бути обов'язково закріплені в Адміністративно-процедурному кодексі України та інших актах, що регулюють здійснення адміністративних процедур. Потреба в задоволенні прав і законних інтересів осіб під час взаємодії з владними органами передбачає чітко визначені принципи і правила, які й утворюють адміністративну процедуру. Тобто легітимність і законність дій держави визначається «справедливим» ставленням до особи, а «справедливе» ставлення до особи вимірюється принципами, критеріями, правилами, які складають це «справедливе» ставлення. І навпаки: недотримання процедур під час прийняття нормативно-правових актів означає недотримання фундаментальних принципів верховенства права і законності, визначених у Конституції, і відкриває шлях до свавілля влади на всіх рівнях. Принципи належного врядування є категорією, яка виникла у межах європейської теорії адміністративного права. Впровадження названих принципів у сферу діяльності публічної адміністрації пов'язувалося з необхідністю формування єдиних стандартів функціонування публічної влади, які б сприяли максимально повній реалізації прав, свобод та законних інтересів приватних осіб. Фактично можна говорити про те, що принципи належного врядування створюють процедурні засади забезпечення та реалізації принципу верховенства права. Разом з тим за допомогою або через принципи належного врядування досягаються і інші цілі: мінімізація корупції, врахування думки меншості під час прийняття адміністративних актів, залучення інституцій громадянського суспільства до реалізації публічного адміністрування. Існуюча нині система принципів належного врядування стала результатом багаторічного досвіду функціонування публічних адміністрацій як окремих європейських країн, так і відповідних інституцій Європейського Союзу. Інакше кажучи, принципи належного врядування розвивалися та удосконалювалися одночасно з розвитком та удосконаленням форм та методів (інструментів) діяльності публічної адміністрації, орієнтованої на принцип верховенства права. З цього можна зробити висновок, що їх перелік не є закритим, він може доповнюватися новими принципами належного врядування, які неодмінно виникнуть з огляду на надзвичайно стрімкий розвиток та ускладнення суспільних відносин, що спостерігається нині у світі.

Необхідність комплексного запровадження в Україні принципів належного врядування пояснюється, перш за все тим, що на сучасному етапі розвитку європейської правової думки означена сукупність принципів визнається як один з найважливіших елементів (вимог) принципу верховенства права. Принципи належного врядування перебувають у прямому зв'язку з основоположними принципами діяльності публічних адміністрацій, є родовими стосовно останніх і визначають особливості їх застосування в демократичній правовій державі. Принципи належного врядування є не просто ідеями, що спираються на добру волю «управлінців». Вони містяться в організаційних структурах і адміністративних процедурах на всіх рівнях публічного управління. Характеризуючи походження цих принципів, зазначимо, що вони у більшості держав-членів ЄС визначаються адміністративним і дуже часто конституційним правом.

Ключового значення при аналізі даних принципів отримує категорія «урядування», яка набуває нових аксіологічних обрисів на даному етапі розвитку держави. У сучасних зарубіжних дослідженнях підходи щодо розуміння змісту, основних характеристик та стандартів «урядування» (та «належного врядування»

зокрема) ілюструють палітру поглядів, що сформувалися у різних політико-правових реаліях розвитку юридичної думки. У вузькому розумінні урядування слід розглядати як процес прийняття рішень та спосіб, у який такі рішення запроваджуються, перевіряються та переглядаються. Цей термін включає в себе механізми, процеси та інституції, через які громадяни та групи осіб визначають свої інтереси, здійснюють свої законні права, виконують обов'язки, навіть досягають компромісу.

У сучасних міжнародно-правових джерелах переважно використовують такі визначення «урядування»: - *урядування* – система цінностей, політик та інституцій, за допомогою яких суспільство керує своїми соціальними, політичними та економічними справами через взаємодію уряду, громадянського суспільства та приватного сектора. Це спосіб, у який суспільство самоорганізовується для прийняття та реалізації рішень – досягнення взаєморозуміння, консенсусу та взаємодії. Урядування охоплює механізми та процеси визначення інтересів громадян та їхніх об'єднань, узгодження розбіжностей та забезпечення реалізації законних прав та обов'язків. Це також норми (правила), інституції (організації) та практика, що визначають межі та гарантії реалізації прав громадян, організацій та компаній;

- *урядування* – визначення здатності держави «служити» громадянам. Воно визначає правила (норми), процеси та моделі поведінки, за допомогою яких досягається забезпечення інтересів, управління (менеджмент) ресурсами, здійснюється реалізація державної влади у суспільстві. Спосіб, у який реалізуються публічні функції, здійснюється управління (менеджмент) ресурсами, а також реалізуються публічні (державні) регуляторні повноваження – найважливіші питання, що розглядаються в цьому контексті. Оскільки концепції дотримання прав людини, демократизації та демократії, верховенства права, громадянського суспільства, розподіл влади на засадах децентралізації, ефективна публічна адміністрація (та управління) набувають усе важливішого значення із розвитком суспільства в напрямку створення більш передбачуваної політичної системи, урядування еволюціонує у належне урядування.

На сьогодні слід констатувати значну популярність в Україні європейської концепції урядування та її аспекту «належного урядування», що відображає стан (якісні та кількісні характеристики) ключових для суспільства взаємовідносин між органами публічної влади та приватними особами, а також передбачає низку важливих для демократичного суспільства показників (індексів), за якими оцінюють умовну наближеність країни до принципів і стандартів належного урядування.

До стандартів належного урядування у працях європейських дослідників сьогодні відносять: належне законодавство; законність; участь; прозорість процесу прийняття рішень; доступ до інформації; належну адміністрацію; належний персонал; належний фінансовий та бюджетний менеджмент; ефективність; відповідальність та нагляд. Поряд із цим слід зазначити, що наведений перелік може бути уточнений, адже він сам є уточненням п'яти основних політичних принципів належного урядування, наведених у Білій книзі Європейського урядування (2001 р.): *відкритість; участь; відповідальність; ефективність; відповідність (узгодженість)* [2, р. 11-12]. Водночас, на сьогоднішній день жодний акт законодавства України не встановлює вимог щодо необхідності дотримання принципів належної адміністрації, також відсутні визначення відповідних принципів, які відображають сучасне розуміння та

значення принципів належного врядування, зміст яких еволюціонував в умовах інтенсифікації євроінтеграційних процесів. Тільки систематизація цих принципів у спеціальному кодифікованому акті допоможе ґрунтовно модернізувати великий масив законів, підзаконних актів, які переважно базуються на здобутках радянської теорії державного управління, не враховують європейські принципи адміністративного права, потребують перегляду закріплених у них положень щодо гарантій та механізму забезпечення реалізації та захисту прав приватних осіб, зокрема, у взаємовідносинах з органами виконавчої влади.

Запровадження принципів належного врядування в Україні є необхідною умовою досягнення вітчизняними суб'єктами публічної адміністрації рівня адміністративної здатності, потрібної для функціонування в європейському адміністративному просторі.

Список використаних джерел

1. Білак М. Про процедури і прецеденти / М. Білак [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/macrolevel/pro-proceduri-i-precedenti-279530_.html
2. European Governance. A White Paper. Commission of the European Communities. COM (2001) 428 final. Brussels, 25.07.2001 [Electronic resource]. – Mode of access: https://ec.europa.eu/europeaid/european-governance-white-paper_en

Гаврилюк Р.О.

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри публічного права
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Правова природа конфлікту як передумови медіації

Основоположним принципом буттєвого устрою людського світу є його тотальна фактична суперечливість. Причому ця суперечливість, з одного боку, є запорукою буяння життя, його неодмінним атрибутом, а з іншого – може нести йому в собі не тільки потенційні, але й реальні загрози, включно до повного його знищення. Переконливим прикладом останнього є той безперечний факт, що більшість людських цивілізацій, які існували на планеті Земля, а окремі з них навіть у наш час, відійшли у небуття через їх неспроможність подолати власні внутрішні суперечності, які в силу цього трансформувалися в антагонізми та зруйнували, знищили відповідні соціуми [1].

Під конфліктом сучасна правова доктрина розуміє зіткнення протилежних потреб, інтересів, світоглядів і т.д. як окремих індивідів, так і їх спільнот. В свою чергу, право – це основоположний (потребовий) спосіб співбуття індивідів у соціумі. Звідси очевидно, що конфлікти та право мають єдине джерело свого походження – людину, людське суспільство та їх потреби. Вони атрибутивно взаємопов'язані між собою та зазвичай існують парно як причина і наслідок. Праву належить місія найефективнішого, найцивілізованішого інструменту замирення людських спільнот.

У конфлікту та права співвідносні між собою вектори їх історичного розвитку – наростання конфліктності еволюції людських спільнот має своїм наслідком неминучий розвиток їх правових систем і, навпаки, зменшення у певні історичні періоди конфліктності соціумів призводить до згортання правових інститутів. Наприклад, у так званий соціалістичний період існування України